

Sygn. akt VII Pa 214/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Jarosław Łukasik

Sędziowie: SSO Stefania Zdunek-Waliczek

SSO Katarzyna Gajewska (spr.)

Protokolant sekr. sądowy Wioletta Bugajska

po rozpoznaniu w dniu 8 marca 2018 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa T. Ż.

przeciwko Muzeum (...) w K.
i Gminie Miejskiej K.

o odszkodowanie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 maja 2017 r. sygn. akt IV P 567/16/N

I. Zmienia zaskarżony wyrok w pkt II w ten sposób, że nie obciąża T. Ż. kosztami zastępstwa procesowego Gminy Miejskiej K.,
a w pozostałym zakresie oddala apelację.

II. Zasądza od T. Ż. na rzecz Muzeum (...) w K. 2025 (dwa tysiące dwadzieścia pięć) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

III. Zasądza od T. Ż. na rzecz Gminy Miejskiej K. 1350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Stefania Zdunek-Waliczek Jarosław Łukasik Katarzyna Gajewska

Sygn. akt VII Pa 214/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 maja 2017 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie z powództwa T. Ż. przeciwko Gminie Miejskiej K. i Muzeum (...) w K. o odszkodowanie oddalił powództwo (pkt I) i zasądził od powoda na rzecz pozwanych po 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II i III).

Sąd Rejonowy jako bezsporne okoliczności wskazał, że Muzeum (...) w K. działa jako wspólna dla Gminy K. oraz Województwa (...) instytucja kultury. W dniu 15 lutego 2013 r. Prezydent Miasta K. ogłosił konkurs na stanowisko dyrektora Muzeum (...) w K.. Konkurs został rozstrzygnięty, a zwycięzcą konkursu został powód.

Powód obecnie jest zatrudniony w Instytucie Pamięci Narodowej – (...) w oddziale w K.. Uprzednio zatrudniony był zaś w pozwanym muzeum na stanowisku zastępcy dyrektora.

Ponadto Sąd Rejonowy ustalił, iż § 5 regulaminu konkursu (stanowiącego zarządzenie nr (...) Prezydenta miasta K. z 13 lutego 2013 r.) stanowi, że „kandydat wyłoniony w konkursie zostanie zatrudniony na stanowisku dyrektora Muzeum na podstawie powołania na czas określony, na warunkach wskazanych przez Prezydenta Miasta K.”. Zgodnie zaś z § 6 regulaminu organizacyjnego Muzeum (...) w K. dyrektora muzeum powołuje i odwołuje zarząd miasta K. po uzyskaniu zgody zarządu województwa (...).

Pomimo zwycięstwa powoda w konkursie Prezydent Miasta K. w porozumieniu z Marszałkiem Województwa (...) i za zgodą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego odmówił zatrudnienia powoda na stanowisku dyrektora. Na to stanowisko powołany został (za zgodą Zarządu Województwa (...)) J. M.. Przyczyną niezatrudnienia powoda na stanowisku dyrektora była niezadowolająca ocena jego kandydatury dokonana przez Prezydenta Miasta K. oraz Marszałka Województwa (...), a w szczególności fakt, iż – w ocenie tych podmiotów – osoba powoda nie rokowała realizacji zamierzeń placówki muzealnej.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo jako bezzasadne podlegało oddaleniu.

Zdaniem Sądu Rejonowego jednostka organizacyjna, przeciwko której powództwo pierwotnie zostało wytoczone, jakkolwiek ma - stosownie do przepisów k.p.c. - zdolność procesową w zakresie sporów dotyczących prawa pracy, to nie jest biernie legitymowana w niniejszej sprawie. To, że art. 460 § 1 k.p.c. przyznaje zdolność sądową i procesową także pracodawcy, chociażby nie posiadał osobowości prawnej, nie oznacza, iż będzie on stroną w każdej sprawie z zakresu prawa pracy. Muzeum (...) działa na podstawie ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2012 r. poz. 406). Przepis art. 9 przywołanej ustawy przewiduje obowiązek po stronie jednostek samorządu terytorialnego organizowania działalności kulturalnej, poprzez tworzenie samorządowych instytucji kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym. W przypadku samorządowych jednostek kultury jednostki samorządowe są ich organizatorami. Do ich obowiązków należy wydawanie aktów o utworzeniu instytucji kultury (art. 11), zapewnienie środków do działania (art. 12), nadanie statutu (art. 13), a wreszcie – powołanie dyrektora (art. 15 i 16). Z przytoczonej regulacji prawnej wynika, że osobą upoważnioną do dokonywania czynności z zakresu prawa pracy w postaci zawarcia umowy o pracę (zatrudnienia) z osobą mającą pełnić funkcję dyrektora instytucji kultury jest organ jednostki samorządu terytorialnego (w przypadku gminy: wójt, burmistrz, prezydent). Jest to rozwiązanie zgodne z art. 31 § 1 k.p., według którego za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną czynności w sprawach z zakresu prawa pracy dokonuje osoba lub organ zarządzający tą jednostką albo inna wyznaczona do tego osoba. W kwestii określenia osoby upoważnionej do dokonywania czynności z zakresu prawa pracy za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną, zarówno w piśmiennictwie, jak i w judykaturze przyjęto stanowisko, że oznaczenie osoby (organu) wynika z przepisów określających jej powstanie oraz wewnętrzną organizację. Organ ten (osoba) działa na podstawie wyznaczenia do dokonywania czynności z zakresu prawa pracy, w rozpoznawanej sprawie - w zakresie zatrudniania dyrektorów instytucji kultury – Prezydent Miasta K. za zgodą Zarządu Województwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r., sygn. akt I PK 105/02). Wobec tego ustalenia, Sąd Rejonowy na podstawie art. 477 w zw. z art. 194 § 1 k.p.c. z urzędu wezwał do udziału w sprawie Gminę K., która – w ocenie Sądu - jest biernie legitymowana w niniejszej sprawie.

Przechodząc do kwestii, czy wygranie konkursu organizowanego przez instytucję publiczną rodzi po jej stronie obowiązek zatrudnienia zwycięscy na stanowisku objętym konkursem, a przez to także odpowiedzialność odszkodowawczą na wypadek uchybienia temu obowiązkowi Sąd Rejonowy powołał się na stanowisko zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r., sygn. akt I PK 105/02. Sąd Najwyższy wskazał w nim, że

wygranie konkursu na stanowisko nim objęte nie rodzi prawnego obowiązku zawarcia umowy o pracę na tym stanowisku. Celem wieloetapowej procedury konkursowej jest wyselekcjonowanie jednej tylko osoby, której przepisy regulaminu nie nazywają już kandydatem. Podobnie jak w niniejszej sprawie, także w tej będącej przedmiotem orzeczenia Sądu Najwyższego regulamin konkursu zawierał sformułowanie, które sugerować mogłoby, że z osobą, która konkurs wygrała, zostanie zawarta umowa o pracę (w niniejszej sprawie: „Kandydat wyłoniony w konkursie zostanie zatrudniony na stanowisku dyrektora Muzeum na podstawie powołania na czas określony, na warunkach wskazanych przez Prezydenta Miasta K.”, w przywołanym orzeczeniu: „po wysłuchaniu wszystkich kandydatów Komisja Konkursowa wybiera osobę na stanowisko dyrektora”). Jak wskazał Sąd Najwyższy gdyby powołane wyżej sformułowania regulaminów konkursów rozumieć dosłownie, to należałoby dojść do wniosku, że z dokonaniem wyboru danej osoby na stanowisko dyrektora jednostki organizacyjnej wiąże się wprost powstanie stosunku pracy. Wybór byłby w myśl tego stanowiska sposobem zawiązania stosunku pracy (art. 73 k.p.). Wniosek taki pozostawałby w sprzeczności z wyraźnym brzmieniem ustawy. Zgodnie z art. 15 ust. 1 przywołanej ustawy: „Dyrektora instytucji kultury powołuje organizator na czas określony, z zastrzeżeniem ust. 3, po zasięgnięciu opinii związków zawodowych działających w tej instytucji kultury oraz stowarzyszeń zawodowych i twórczych właściwych ze względu na rodzaj działalności prowadzonej przez instytucję”. Szczegóły dotyczące postępowania konkursowego w instytucjach kultury przewiduje art. 16 ust. 1 przywołanej ustawy, zgodnie, z którym: „Kandydata na stanowisko dyrektora instytucji kultury można wyłonić w drodze konkursu”. W ocenie Sądu Rejonowego kluczowe znaczenia ma fakt, że ustawa posługuje się sformułowaniem „kandydata na stanowisko dyrektora”, nie zaś „dyrektora”. Nie powinno być zatem wątpliwości, że po stronie kandydata wyłonionego w drodze konkursu nie powstaje roszczenie o powołanie go na stanowisko objęte konkursem, czego zmienić nie może także treść regulaminu konkursu, bowiem nie może ona naruszać obowiązujących przepisów prawa. Przywołana ustawa rozróżnia zatem pojęcia „powołania dyrektora instytucji kultury” (art. 15 ust. 1) oraz „wyłonienia kandydata na stanowisko dyrektora instytucji kultury” (art. 16 ust. 1). Zgodnie z art. 15 ust. 1 powoływanie dyrektora należy do kompetencji organizatora instytucji. Przekazanie komisji konkursowej, będącej ciałem doradczym, kompetencji do zatrudniania na kluczowym stanowisku kierownika zakładu pracy, co byłoby w świetle powyższych regulacji – nie do przyjęcia. Chociaż zgodnie z art. 16 ust. 2 przywołanej ustawy w zw. z rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 lipca 2012 r. (tj. w brzmieniu obowiązującym w chwili przeprowadzenia konkursu, którego dotyczy niniejsza sprawa) w sprawie wykazu samorządowych Instytucji kultury, w których wyłonienie kandydata na stanowisko dyrektora następuje w drodze konkursu (Dz.U. z 2012 r., poz. 889), w przypadku Muzeum (...) w K. wyłonienie kandydata na stanowisko dyrektora następuje w drodze konkursu, to jednak art. 16 ust. 3 przewiduje wyjątek, zgodnie z którym za zgodą ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego można od wymogu tego odstąpić, co też w niniejszej sprawie się stało.

W konkluzji Sąd Rejonowy stwierdził, że w wyniku wygrania przez powoda konkursu nie powstał po stronie pozwanej prawny obowiązek jego zatrudnienia. Odmowa zatrudnienia nie powodowała więc powstania obowiązku odszkodowawczego strony pozwanej albowiem nie była bezprawna. Wobec powyższego na podstawie wyżej przywołanych przepisów prawa Sąd Rejonowy oddalił powództwo.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. Objęły one wynagrodzenie pełnomocników procesowych pozwanych, ustalone na podstawie § 4 ust. 5 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, zaskarżając go w całości, zarzucając naruszenie:

- art. 415 k.c. w zw. z art. 300 k.p. w zw. z art. 16 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. 2012.406 j.t. z późn. zm.), poprzez niezastosowanie powyższych przepisów i w konsekwencji niedostrzeżenie, iż na gruncie stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy doszło do bezprawnego i zawinionego zachowania strony pozwanej, pozostającego w adekwatnym związku przyczynowym ze szkodą, objętą dochodzonym pozwem roszczeniem odszkodowawczym powoda.

- art. 9 § 2 i 3 k.p., ewentualnie art. 18 § 1 i 2 k.p. poprzez ich niezastosowanie w odniesieniu do postanowień statutu strony pozwanej ad. 1

- art. 102 k.p.c. w zw. z art. 477 k.p.c. poprzez niezastosowanie dyspozycji przepisu art. 102 k.p.c. i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego na rzecz każdego z pozwanych, podczas gdy wezwanie do udziału w sprawie strony pozwanej ad. 2 dokonane zostało przez Sąd z urzędu.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości, a nadto zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu, ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach, a to poprzez zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego za pierwszą instancję wyłącznie na rzecz strony pozwanej ad. 1 lub też ograniczenie kosztów zastępstwa procesowego zasądzonych na rzecz każdego z pozwanych za postępowanie przed sądem pierwszej instancji do kwoty niższej niż zasądzona w pkt II i III zaskarżonego wyroku.

W odpowiedzi na apelację zarówno Gmina Miejska K., jak i Muzeum (...) w K. wnieśli o oddalenie apelacji oraz zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda od rozstrzygnięcia w przedmiocie odszkodowania podlega oddaleniu jako bezzasadna. Mimo, iż nie z wszystkimi stwierdzeniami zawartymi w wyroku Sądu I instancji można się zgodzić, to jednak zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

W niniejszej sprawie swoje roszczenie powód wywodził z odpowiedzialności deliktowej strony pozwanej uregulowanej w art. 415 k.c. Odpowiedzialność deliktowa powstaje, gdy łącznie wystąpią trzy następujące przesłanki: zawinione i bezprawne działanie lub zaniechanie sprawcy; szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym i zawinionym zachowaniem sprawcy a szkodą. Ciężar wykazania tych okoliczności spoczywa, z mocy art. 6 k.c., na powodzie. W niniejszej sprawie za zawinione i bezprawne zaniechanie strony pozwanej, ściślej jej organu Prezydenta Miasta K., powód uważał fakt niepowołania go na stanowisko dyrektora Muzeum (...) w K., mimo wygrania obligatoryjnego i ważnego konkursu na to stanowisko przez powoda. Ma rację apelujący, że wygranie takiego konkursu rodzi po stronie organu obowiązek zatrudnienia kandydata- nawiązania z nim stosunku pracy z powołania, co wynika z art. 15 ust. 1 w zw. z art. 16 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Odstępstwo od wyłonienia kandydata w drodze konkursu, w przypadku instytucji wymienionej w rozporządzeniu Ministra Kultury w sprawie wykazu samorządowych instytucji kultury, w których wyłonienie kandydata na stanowisko dyrektora następuje w drodze konkursu jest przewidziane w art. 16 ust. 3, 3a,4 tej ustawy. Przepisy te regulują procedurę innego, pozakonkursowego wyłonienia dyrektora. Rację ma jednak powód, że procedura ta może być zastosowana zamiast konkursu, ale nie w razie jego niezadowolającego wyniku. Jak wynika z art. 15 ust. 5 ustawy warunkiem koniecznym do powołania kandydata, w tym wyłonionego w drodze konkursu, jest zawarcie z nim umowy określającej warunki organizacyjno – finansowe działalności instytucji kultury oraz program jej działania. Odmowa bowiem zawarcia takiej umowy przez kandydata, skutkuje jego niepowołaniem na stanowisko dyrektora. Określenie „odmowa zawarcia umowy przez kandydata” pozwala stwierdzić, że organizator jest zobowiązany do zawarcia takiej umowy, gdyż odmowę jej zawarcia ustawodawca przewidział tylko co do kandydata. W niniejszej sprawie powód wygrał konkurs, wobec tego Prezydent Miasta K. był zobowiązany zawrzeć z nim umowę z art. 15 ust. 5 powołanej ustawy, a następnie powołać go na stanowisko dyrektora Muzeum (...). Niewątpliwie temu obowiązkowi Prezydent Miasta K. nie zadośćuczynił, co pozwala stwierdzić, że pierwsza z przesłanek odpowiedzialności deliktowej została spełniona. Zaniechanie powołania powoda na stanowisko dyrektora Muzeum (...) było bowiem sprzeczne z przepisami, a organizator miał tego pełną świadomość, proponując na to stanowisko innego kandydata, było to zatem zaniechanie zawinione. Z tych okoliczności nie można jednak, zdaniem Sądu Okręgowego wysnuć prawa powoda do odszkodowania. Powodowi przysługuje bowiem inne roszczenie, o nawiązanie stosunku pracy. Roszczenie to bowiem odpowiada zobowiązaniu Prezydenta Miasta K. do powołania powoda na to stanowisko. W aktach sprawy brak jest dowodów świadczących o tym, że powód domagał się zawarcia

z nim umowy organizacyjno – prawnej i powołania go na stanowisko dyrektora. Nie da się zatem przyjąć normalnego związku przyczynowego, między bezprawnym zachowaniem organizatora, a ewentualną szkodą powoda, utratą zarobków, gdyż brak powołania może wynikać z faktu, że powód do takiego powołania nie dążył, zwłaszcza, że był nadal zatrudniony u strony pozwanej na stanowisku zastępcy dyrektora.

Wreszcie, w ocenie Sądu Okręgowego, powód nie wykazał, by poniósł jakąkolwiek szkodę – rozumianą jako utrata wyższych niż dotychczas osiągał, zarobków. Należy stwierdzić, że wynagrodzenie dyrektora Muzeum (...) w K. nie zostało nigdzie uregulowane. O jego wysokości decyduje Prezydent Miasta K., co jasno wynika z zarządzenia nr (...) z dnia 13.02.2013 r. w sprawie ogłoszenia konkursu na stanowisko dyrektora Muzeum (...) w K.. W § 5 tego zarządzenia stwierdza się, że kandydat wyłoniony w konkursie zostanie zatrudniony na stanowisku dyrektora Muzeum na podstawie powołania na czas określony i na warunkach wskazanych przez Prezydenta Miasta K.. Wobec tego nie sposób stwierdzić jakie warunki Prezydent przedstawiłby powodowi, w tym jakie zaproponowałby mu wynagrodzenie. Powód obliczając szkodę odniósł się do wynagrodzenia, jakie otrzymywał powołany na stanowisko dyrektora Muzeum (...) w dniu 1.08.2013 J. M.. Oznacza to, że powód założył, że i on otrzymałby takie same warunki finansowe, gdyby został na to stanowisko powołany. Takie założenie jest tylko przypuszczeniem, nie można bowiem wykluczyć, że zaproponowane powodowi wynagrodzenie byłoby niższe niż J. M., a nawet pozostało na poziomie wynagrodzenia powoda na stanowisku zastępcy dyrektora. Nie można też wykluczyć, że powód nie wyraziłby zgody na warunki powołania zaproponowane przez Prezydenta Miasta K.. Wówczas do nawiązania stosunku pracy również by nie doszło, chociażby nawet Prezydent Miasta K. wywiązał się ze swoich ustawowych obowiązków. Nie można bowiem tracić z pola widzenia regulacji z art. 11 k.p., zgodnie z którą nawiązanie stosunku pracy i ustalenie warunków pracy i płacy wymaga zgodnego oświadczenia woli obu stron.

W ocenie Sądu Okręgowego powód nie wykazał wszystkich koniecznych przesłanek odpowiedzialności deliktowej, a zatem jego powództwo o odszkodowanie na podstawie art. 415 k.c. podlegało oddaleniu. Wyrok Sądu Rejonowego w pkt I jest zatem prawidłowy, a apelacja od niego podlegała oddaleniu na zasadzie art. 385 k.p.c., o czym Sąd Okręgowy orzekł w pkt I wyroku.

Sąd Okręgowy uwzględnił apelację jedynie w części, w której powód kwestionował orzeczenie o kosztach procesu. Niewątpliwie to Gmina Miejska K. winna być pozwana w niniejszej sprawie, gdyż roszczenia jakie powód wywodził w tym procesie wynikają z niewykonania zobowiązania przez jej organ. W zakresie powołania dyrektora Muzeum (...) nie ma żadnych zobowiązań i kompetencji. Pozew zatem nie został wniesiony przeciwko tej stronie, która ma legitymację bierną do występowania w tym procesie. Błędne pozwanie obciąża powoda, który działał z profesjonalnym pełnomocnikiem. Skoro Muzeum występując w sprawie w charakterze strony pozwanej poniosło wydatki na wynagrodzenie fachowego pełnomocnika, to na zasadzie art. 98 k.p.c. powód zobowiązany jest do zwrotu tych wydatków. Inaczej kwestia przedstawia się w przypadku pozwanej Gminy Miejskiej K.. Niezależnie od tego, że podmiot ten został wezwany z urzędu do udziału w sprawie na zasadzie art. 477 w zw. z art. 194 § 1 k.p.c., stwierdzić należy, że niniejsza sprawa nie jest sprawą typową, powód mógł mieć przeświadczenie o naruszeniu jego praw, co zresztą miało miejsce. W takim stanie rzeczy należało uznać, że w sprawie zachodzą okoliczności szczególne i na zasadzie art. 102 k.p.c. nie obciążać powoda kosztami procesu Gminy Miejskiej K.. Wobec tego na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w pkt II.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy wydał na zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu wyrażonej w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zasądzając od powoda na rzecz obu pozwanych koszty zastępstwa procesowego, których wysokość ustalił na podstawie § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, mając na uwadze, że doszło do zmiany pełnomocnika Muzeum (...) na etapie postępowania w II instancji.